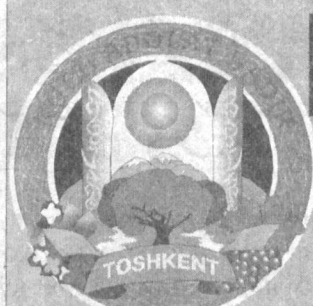

Тошкент

Газета 1966 йил 1 июлдан
чиқа бошлаган

Шаҳар ижтимоий-
сиёсий газетаси

Оқшом

№ 85 (8.975)

1997 йил

25 июль, жума

Сотувда эркин нархда

Ўзбекистон Мустақиллигининг олти йиллиги олдидан

ПРЕЗИДЕНТ ЧЎЛПОНОТАГА ЖЎНАБ КЕТДИ

24 июль куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон Республикалари давлатлари кенгашининг навбатдаги йиғилишида иштирок этиш учун Қирғизистоннинг Чўлпота шаҳрига жўнаб кетди.

Сафар олдидан мамлакатимиз раҳбари журналистларга интервью берди. Жумладан, юртбошимиз Марказий Осиёда ягона иқтисодий макон барпо этишдан қўзланган катта мақсадлар ҳақида гапириб, бу йилдаги мавжуд айрим сунъий тўсиқларни тезроқ бартараф этиш, ягона банк фаолиятини тақомиллаштириш, қабул қилинган қарор-

лар ижросини таъминлаш зарур эканлигини таъкидлади. Президентларнинг Чўлпотада ўтажак учрашуви шу ҳафтан муҳим омил бўлади, деб ишонч билдирди.

Тошкент аэропортида Президент Ислам Каримовни Олий Мажлис Раиси Э. Халилов, Бош вазир Ў. Султонов, Президентнинг давлат маслаҳатчилари Б. Ғуломов, В. Норов, Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолди.

Кузатувчилар орасида Қирғизистоннинг Ўзбекистондаги факулдда ва мухтор элчиси Б. Сиддиқов ҳам бор эди.

(ЎзА).

ЭЗГУ МАҚСАДЛАР ЙЎЛИДА

ЧЎЛПОНОТА, 24 июль (ЎзА махсус мухбири Фарҳод АРЗИЕВ хабар қилади). Бугун мамлакатимиз раҳбари Ислам Каримов Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон Республикалари давлатлари кенгашининг навбатдаги йиғилишида иштирок этиш учун Қирғизистоннинг Чўлпота шаҳрига келди. Шаҳар аэропортида Ислам Каримовни Қирғизистон Президенти Аскар Акаев ва Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбаев кутиб олди.

Миллий либосдаги қизлар Ўзбекистон Президентига анъоний гуллар тутди. Олий мартабали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди. Президентлар фахрий қоровул сафи олдидан ўтдилар. Шундан сўнг, давлат раҳбарлари учун ҳозирланган махсус машиналар Иссиқкўл бўйидаги Чўлпота қароргоҳи томон йўл олди. Бу ерда уч давлат раҳбарининг учрашуви бўлиб ўтди. Унда минтақада тинчлик ва барқарорликни таъминлаш масалалари ҳамда Афғонистон ва Тожикистонда кечатган воқеалар юзасидан фикр алмашилди.

Шунингдек, мулоқот чоғида ягона иқтисодий макон доирасида ҳозирга қадар имзоланган ҳужжатлар ва қабул қилинган қарорларнинг амалга ошиш жараёни, Марказий Осиё иқтисодиёти учун махсус дастур, уч мамлакат парламентлари, Марказий Осиё ҳамкорлик ва тараққиёт банки («Центразбанк») ҳамда БМТнинг захирадаги қўллари ҳисобланган Марказий Осиё тинчлик батальони («Це-

нтразбат») фаолияти билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Учрашувда янги таъсис этилган «Марказий Осиё Интеграция муаммолари» журнали бош муҳаррири масаласи кўриб чиқилди. Ўзбекистонлик танили журналист Одибек Қайлибергенов мазкур журналининг бош муҳаррири этиб тасдиқланди.

Учрашув якунида уч томонлама ҳужжатларни имзолаш маросими бўлди. Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон Республикалари ўртасида БМТнинг захирадаги қўллари ҳисобланган «Центразбат» аскарлари мақоми, давлатлараро кенгаш ва унинг муассасалари тўғрисидаги битимга ўзгартишлар киритиш ҳақидаги ҳужжатлар имзоланди. Шунингдек, Бишкекда Афғонистон бўйича халқаро тинчлик конференциясини ўтказиш тўғрисида, уч мамлакат парламентлари аъзолари кенгаши тўғрисида ва «Центразбанк» фаолияти тўғрисидаги қарорлар қабул қилинди.

Учрашув нихосида президентлар оммавий ахборот воситалари вакиллари учун матбуот анжумани ўтказдилар. Унда йиғилиш кун тартибидан жой олган барча масалалар бўйича ўзаро қилишувга эришилгани қайд этилди.

Чўлпота сафарига мамлакатимиз раҳбари Фарҳод Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, ташқи ишлар вазири А. Комилов, муҳофаа вазири Р. Аҳмедов, марказий банк бошқаруви раиси Ф. Муллажонов ва бошқа расмий кишилар ҳамроҳлик қилмоқда.

Саноат

ИККИ БАРОБАР ЮҚОРИ

«Тошкент трактор заводи» давлат ҳиссасдорлик жамиятида янги турдаги рақобатбардош маҳсулотлар яратишга катта эътибор қаратиляпти. Яқинда бу ерда чиқарилаётган тракторлар учун зарур бўлган, икки йўналишли қўчайтирилган трансмиссия яратилиб саноатдан муваффақиятли ўтказилди.

Янги трансмиссия энг юксак халқаро талабларга тўлиқ жавоб бериш билан бирга унинг иш қўбиллиги аввалгиларидан икки баробар юқори ҳамдир. Ушбу энг зарур таркибий қисми тракторнинг кучи, тежамкорлиги каби қўлғина кўрсаткичларини ҳам белгилайди. Айни вақтда корхонада АҚШ билан ҳамкорликда чиқарилаётган «Каммин» тракторлари янги трансмиссия билан жиҳозланяпти.

Шу ой охирига қадар қирққа яқин тракторларга ушбу янги турдаги таркибий қисм ўрнатилди.

Хусан БАРАТОВ.

Тошкент шаҳар ҳокимлигининг СУВДАН ОҚИПОНА ФОЙДАЛАНАЙЛИК

СУВДАН ОҚИПОНА ФОЙДАЛАНАЙЛИК

Тошкент шаҳар ҳокими Козим Тўлаганов Тошкент шаҳар аҳолисининг сув таъминотини яхшилаш, ичимлик сувини тежаш, ундан оқилана фойдаланишга доир биринчи навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисидаги қарорни имзолади.

Ушбу қарорда сўнгги йилларда ёзинг жазирама қўллари бошланиши билан шаҳар сув қувурларининг мавжуд ишлаб чиқариш қувватидан максимал равишда фойдаланишга қарамай кўп қаватли уйларнинг юқори қаватларида ҳамда Тошкент шаҳрининг айрим маҳаллаларида ичимлик суви таъминотида узиллиш ҳоллари тез-тез ўраётганлиги кўрсатиб ўтилди. Шаҳар ирригация тармоқларида сўғорма сувлар йўқлигидан аҳоли ичимлик сувларидан экинлар, дарахлар, уйлар атрофидаги қўламазорлар ва томорқаларни сўғоришда, шунингдек, йўлақлар ва йўлларга сув сепишда фойдаланиши, кўп қаватли уйларда санитария-маиший жиҳозларнинг носозлиги, шахсий уйларда сувлардан белгиланган мақсадларда фойдаланмаслик оқибатида қувурлардан сувлар бекор оқиб ётиши бунинг асосий сабабларидир.

Қайд этилган камчиликларни бартараф этиш, Тошкент шаҳар аҳолисини ичимлик сувининг таъминотини яхшилаш ва сувдан оқилана фойдаланиш мақсадида «Тошуйжойинвесткурилиш» молия-курилиш корпорациясининг Капитал курилиш беш бошқармаси, Шаҳарсозлик ва меъморчилик беш бошқармаси, лойиҳа институтларига 1997 йилнинг иккинчи ярмидан янги мавзе ва яқка тартибдаги даҳалар (маҳаллалар)ни лойиҳалаштираётганда мавзеларни сўғорма сувлар билан таъминлаш учун канал ва ариқ қирғок-

ларида қудук ва насос станциялари курилмаларини мажбурий тартибда назарда тутиш топширилди. Ободонлаштириш беш бошқармаси, туманлар ҳокимликлари, Тошкент лойиҳалаштириш ва беш режа илмий-тадқиқот институти зиммасига мавжуд микро-районлар, мавзелар, маҳаллалар сув таъминотини яхшилашга доир 1997-1999 йиллар мажмуий дастури ишлаб чиқиш ва шаҳар ҳокимлигига 1997 йилнинг 1 августигача тасдиқлаш учун тақдим этиш вазифаси юклатилди.

«Тошуйжойинвесткурилиш» молия-курилиш корпорациясининг Капитал курилиш беш бошқармасига ишга туширилаётган янги даҳалар ва маъмурий биноларни узлуксиз ичимлик суви билан таъминлаш мақсадида сув йўллари иншоотлари курилиш қисми юзасидан «Сувсоз» трести тақдим этилган техникавий шартлар бажарилишига доир чора-тадбирлар белгилаш топширилди.

Туманлар ҳокимликлари ва маҳалла кўмиталарига «Сувсоз» трести вакиллари билан биргаликда 1997 йилнинг июль ойидан бошлаб ичимлик сувларининг ҳўхасизларча сарфланишини аниқлаш ва бунга қарши курашиш учун ойига камида икки мартадан мавзе ва маҳаллаларда доимий текширишлар ўтказиш топширилди.

Туманлар коммунал-фойдаланиш бирлашмалари «Сувсоз» трести вакиллари билан биргаликда кўп қаватли иморатларда ичимлик сувлари бекор оқиб ётишини аниқлаш ва бартараф этиш бўйича таъминотини яхшилаш ва сувдан оқилана фойдаланиш мақсадида «Тошуйжойинвесткурилиш» молия-курилиш корпорациясининг Капитал курилиш беш бошқармаси, Шаҳарсозлик ва меъморчилик беш бошқармаси, лойиҳа институтларига 1997 йилнинг иккинчи ярмидан янги мавзе ва яқка тартибдаги даҳалар (маҳаллалар)ни лойиҳалаштираётганда мавзеларни сўғорма сувлар билан таъминлаш учун канал ва ариқ қирғок-

сувлари бекор оқиб ётишини аниқлаш ва бартараф этиш бўйича доимий текширувни таъминласинлар ва қўрилган чора-тадбирлар тўғрисида ёзма равишда Тошкент шаҳар коммунал-фойдаланиш ҳудудий бирлашмасига ахборот берсинлар.

Шаҳар ҳудудида экинлар, дарахлар, уйлар атрофидаги қўламазорлар ва томорқаларни сўғоришда, шунингдек, йўлақлар ва йўлларга сув сепишда водопровод сувидан фойдаланиш соат эрталаб 6 дан кечаси 24 гача ман этилсин. Айбдор шахслар маъмурий жавобгарликка тортилсин.

Тошкент шаҳар ҳокимлигининг Ички ишлар беш бошқармаси участка нозирларига уларга бириктирилган участкалардаги савдо нукталари ва кўчаларда яна ичимликларни совутиш, автомашиналарни ювиш, йўлак ва йўлларга сув сепишда ичимлик сувидан фойдаланиш ҳолларининг олдини олинишини қўласин.

Туманлар ҳокимликлари уйларга қувур кириши олдига сув ўлчагич жиҳозларни ўрнатишга доир дастурни ишлаб чиқсинлар ва тасдиқласинлар, ушбу тадбирлар 1998 йилнинг охиригача якунлансин. Бу иш молиявий маблаг билан таъминлаш манбалари белгилансин.

«Сувсоз» трести ўн кун мuddат давомида мавзелар ва магистралларда сув қувурлари тармоқларида ичимлик суви бекор оқиб ётишини инвентаризация қилсин, уларни бартараф этишининг адресли жадвалини ишлаб чиқиб, тасдиқласин ҳамда ушбу тиклаш ишларини 1997 йилнинг 15 августигача якунласин.

Бугунги кун нафаси

МАМПАКАТИМИЗДА

● Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг «Ахборот тизимлари соҳасини қайта ташкил этиш ва бошқаришни тақомиллаштиришга оид чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони эълон қилинди. Унга кўра республика Алоқа вазирлиги тугатилиб, унинг негизда Ўзбекистон Почта ва телекоммуникациялар агентлиги ташкил қилинди.

● Вазирлар Маҳкамасида Бош вазирнинг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков раислигида бўлиб ўтган эпидемияларга қарши кураш бўйича республика факулдда комиссиясининг мажлисида мамлакатдаги санитария-эпидемиология вазият батафсил кўриб чиқилиб, мавжуд аҳволни яхшилаш юзасидан шошилинч чора-тадбирлар белгиланди.

● Тошкентда Ўзбекистон билан Малайзия ўртасида пальма ёғи ва унинг қайта ишланган маҳсулотларини қўллаш соҳасида ҳамкорлик масалаларига бағишланган халқаро анжуман бўлиб ўтди.

● Самарқандда Ахборотшунослик халқаро академиясининг ҳудудий бўлими очилди.

● Ўзбекистон БМТ ҳузуридаги Бола ҳуқуқлари бўйича халқаро қўмитага миллий маъруза тайёрлашга киришди. Республикаимиз Хамдўстлик мамлакатлари ўртасида биринчилардан бўлиб Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияни имзолаган ва шу халқаро ҳужжат қондасига кўра ҳар икки йилда халқаро қўмитага миллий маъруза тақдим этиши лозим.

ЖАҲОНДА

● Ўзбекистон Республикасининг Буюк Британиядаги Факулдда ва мухтор элчиси Фотиҳ Тешабоев қиролича Елизавета II га ишонч ёрлигини топширди.

● АҚШ Президенти Билл Клинтоннинг маъмурияти 1998 йилда Кавказ минтақаси ва Ўрта Осиё мамлакатларига кўрсатилаётган ёрдам ҳажмини 40 фоиздан ҳам кўпроққа ошириш ниятида эканлигини билдирди.

● Албания Президенти С. Бериша истефода чикди. Кеча парламентнинг биринчи мажлисида мамлакат янги президенти сайланди. Яқинда парламентта бўлиб ўтган сайловларда голиб чиққан Социалистик партия етакчиси, физика бўйича профессор Р. Майдони Албанининг янги президенти бўлди.

● Бишкекда «Марказий Осиё Республикалари абадий дўстлиги ва интеграциясини мустаҳкамлашда матбуотнинг роли» мавзусида халқаро анжуман бўлиб ўтди. Унинг ишида Қозоғистон, Қирғизистон, Ўзбекистон оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этдилар. Учрашув якунида қабул қилинган ҳужжатда бу уч республика ўртасида ахборот айлантиришда ҳамкорликни янада ривожлантириш чора-тадбирлари белгиланган.

● 27 июлда Беларусь Республикаси мустақиллик кунини нишонлайди.

● Россия Президенти Борис Ельцин мамлакат парламентининг иккала палатаси томонидан ҳам қабул қилинган виждон эркинлиги ва диний тақчилотлар тўғрисидаги қонунни имзолашдан бош тортди. Маълумки, АҚШ конгресси, Рим папаси Иоанн II ва бошқалар ушбу қонунда камчилиқни ташкил этувчи диний мазҳаблар камситилганлиги тўғрисида ўз эътирозларини билдирган эдилар.

● Жазирда ҳали тўлиқ тасдиқини топмаган маълумотларга кўра террорчилар гуруҳининг раҳбари А. Зубаби ўлдирилган. Мамлакат маъмурули бунинг хозирданок террорчилар устидан улкан ғалаба, деб баҳоламоқдалар.

● Тожикистоннинг олти миллионинчи фуқароси дунёга келди. Бу бахтли фарзанд туғилган душанбеник Абдулла Ҳалимов оила-сида мамлакат пойтахти ҳокимлиги янги қаватира ҳаёда эди.

● Озарбайжон ҳарбий коллегияси Арманистон фойдасига жосусликда айбланган Россия фўкусари Карен Барашевни олий жазога ҳўкм қилди. Аммо Озарбайжонда 1993 йилдан бери олий жазога маҳкум этилганлар қатл қилинмаётганликлари сабабли бу жосусга чиқарилган ҳўкм умрбод қамок жазоси билан алмаштирилиши таҳмин қилинмоқда.

● Швейцария банкларининг юз йилдан кўпроқ тарихи давомида илк бор омонатлар сирини ошқор этилди. Бу ерда асосан иккинчи жаҳон уруши қурбонлари бўлган яҳудийларга тегишли, фойдаланилмай келинаётган икки мингта омонат рўйхати эълон қилинди. Ҳозир ушбу омонат меросхўрлари қидириляпти.

● Бугун Россия пойтахтида юз нафардан кўпроқ машур кишиларга Москванинг 850 йиллигига бағишлаб чиқарилган юбилей медаллари тантанали топширилади. Москва шаҳрининг бу юбилейи шу йил кузда нишонланади.

● Япониянинг Саппоро шаҳрида БМТ шафелигиде қурол-яроғларни қамайтириш бўйича анъанавий халқаро анжуман бўлиб ўтди. Унинг ишида 32 мамлакат вакиллари иштирок этди.

● Мисрининг маъмурият ишлари бўйича комиссияси эълон қилган маърузага кўра, мамлакатдаги амалдорларнинг яққовлиги йилга назарга 3 миллиард фунт (880 миллион АҚШ доллари) микдориде зарар келтираётган экан. Мамлакатдаги 2,2 миллион давлат хизматчининг тенг ярми ўз вазифасига сидқидилдан ёндошмас, 330 нафари эса умуман бирор иш билан банд эмас экан. Бунинг устида давлат хизматчилари узўу-кун телефонда гаплашиб, қанчадан-қанча пулни қўққа соураётган экан.

Мамлакатимиз пойтахтида республикаимиз мустақиллигининг 6 йиллиги олдидан жуда кўплаб курилиш ва ободончилик ишлари олиб борилямоқда. Ҳадемай азият хамшаҳарларимиз ва меҳмонлар хизматига топширилядиган жуда кўплаб курилиш иншоотларида бугунги кунда сўнгги ишлар бажарилямоқда. Бунда «Сифат» ҳиссасдорлик жамияти аъзоларининг ҳам хиссалари бор.

СУРАТДА: ана шу жамозанин ишбосҳиси Рўстам Мирзаев ва қурувчи Виталий Куричкини кўриб турибсиз.

Рўстам Шарипов олган сурат.

Обуна — йил бўйи

«ОҚШОМ» ДОИМИЙ ҲАМРОҲИНГИЗ

Қадрли муштарийлар! «Тошкент оқшом» газетасига йилнинг охиригача обуна бўлишни унутмадингизми? Сизларга шуни яна бир бор эслатиб ўтмоқчимизки, «Оқшом»га обуна йил бўйи давом этади. Бунинг учун обуна муддатининг тугаган бўлса алоқа бўлимларида ҳар ойнинг унинг кунига қадар обунани расмийлаштиришга ул-

гурсангиз, келгуси ойдан бошлаб газета хонадонингизга ўзи кириб бораверади. Бинобарин шундай экан, Сиз вақт ва имконият топиб, 1997 йилнинг 10 августига қадар «Тошкент оқшом»га ёзилишингиз мумкин. Шундай қилсангиз уни сентябрь ойидан бошлаб йилнинг охиригача олаверасиз.

Газета индекси — 64690.

Президентимиз Ислам Каримов «Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастурни тузиш» комиссиясининг яқинда ўтказилган йиғилишида таълимдаги ислохотларни жадаллаштириш, янги илмий-назарий ғоялар, шакл, услуб, усулларини амалда кенг қўлаш, таълим мазмунига янги педагогик технологияни жорий қилиш, иш жараёнида халқ педагогикаси, маънавий қадриятлар, маҳаллий ва чет эл педагогикаси илгор тажрибаларидан унумли фойдаланиш масалаларига алоҳида эътиборни қаратганликлари ҳақида ўз вақтида хабар берган эдик.

Муҳбиримиз ушбу комиссия йиғилиши қатнашчиси, Тошкент шаҳар Халқ таълими бош бошқармаси бошлиғи Ҳамидулла Йўлдошев билан пойтахтда ана шу вазифалардан келиб чиққан ҳолда амалга оширилаётган ишлар ҳақида суҳбатлашди.

— Ҳамидулла Қайумович, энг аввало ушбу Миллий дастурнинг моҳиятига тўхталсангиз.

— Миллий дастурда барча даражадаги юқори малакали, халқаро андозаларга мос келадиган мутахассислар тайёрлашни таъминлаш, иқтисодий, ижтимоий фаол, келажда ўз олдига мураккаб вазифалар қўя оладиган ва уларни ҳал этадиган, ижтимоий ҳаётда, меҳнат бозоридан ўз ўрнини топа

ги юқори курс талабаларининг бир йиллик амалий практикасини мактабларга қўйиш масаласини ҳал қилди.

Иккинчидан, пойтахт олий ўқув юртининг минг нафардан ортиқ профессор-ўқитувчиларини мактаб ўқувчиларига дарс беришга жалб қилишни мўлжаллаётимиз.

Учинчидан, ўқитувчилик касбига мойил бўлган олий маълумотли турдош касбдаги мута-

Миллий дастур

ЯНГИ АСР МУТАХАССИСЛАРИ

биладиган ва ўз касбини ўзи мураккаб ташлаб оладиган шахсни шакллантириш йўллари белгиланган.

Дастурда мавжуд кадрлар тайёрлаш тизимининг аҳоли ва унинг муаммолари таҳлил қилинган тизим тубдан ўзгартириш зарурлиги очиб берилган. Шу асосда кадрлар тайёрлаш тизимининг янги модели ишлаб чиқилган. Бу янги модели тайёрлашга бутунлай янгича ёндашилганини алоҳида таъкидлаш керак. Унда таълим тизимининг мақсади ва вазифалари очиб берилган. Дастурни амалга оширишнинг йўналишлари, шарт-шароитлари, босқичлари ва асосий кутилаётган натижалари кўрсатиб ўтилган.

— Миллий дастур қандай амалга оширилиши ҳақида батафсилроқ гапириб берсангиз.

— Миллий дастурни уч босқичда амалга ошириш кўзда тутилмоқда.

Биринчи босқич ўттиш даври, деб белгиланиб, у 1997—2000 йилларни ўз ичига олади.

Иккинчи босқич 2000—2005 йилларга мўлжалланган бўлиб, бу даврни Миллий дастурни кенг миқёсда амалга ошириш вақти, деб аташ мумкин.

2005 йилдан кейинги учинчи босқичдан эса Миллий дастурни ва кадрлар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш мақсадлари кўзлангати.

Яна жуда муҳим нарса. Миллий дастурда умумий ўрта таълим 12 йиллик қилиб белгиланмоқда. Яъни бунда:

- бошланғич таълим 1-4 синфларни;
- таълим таълим 5-9 синфларни;
- ўрта таълим 10-12 синфларни қамраб олади.

Умумий ўрта таълим тизимида ўқитиш 6 ёшдан бошланади.

— Нима учун 12 йиллик таълимга ўтиш режалаштирилмоқда?

— Сир эмаски, ҳозирги ўн бир йиллик умумий таълимда 9 йиллик таълим мажбурий бўлиб, ўрта таълим олиш (10-11-синфларда ўқиш) ихтиёрий эди. Оқибатда фарзандларимизнинг бир қисми ҳаётга тайёр бўлмаган ҳолда ўз ўзини ташлаб қўйишди.

Миллий дастурнинг афзаллиги шундаки, 9 йиллик таълим мактабини тамомлаган ўқувчилар мажбурий-ихтиёрий равишда ўрта маълумот олиш учун ўқиб давомиди икки йўналишда, яъни олий ўқув юртиларига тайёргарлик мактабларида (академик) ва касб-ҳунар бевури таълим муассасаларида ўқилиш давом эттирадилар.

Бу ҳолда, айтилган, уч йиллик ўрта мактабни битиришнинг мажбурий деб тушунас, касб-корликни танлаб ўқиш ихтиёрийдир. Бу ўринда шунга алоҳида таъкидлаш керакки, тайёрлаш соҳасида шу вақтгача амалга оширилган ўзгаришлар фақат амалдаги таълим тизимини ислох қилишга қаратилган эди. Улар тизим сифатида мукаммал эмас эди. Бошқача қилиб айтганда, таълим ислохотида янги иқтисодий муносабатлар, меҳнат бозори етарли даражада ҳисобга олинмаган. Ўзгаришлар қилишда илм-фаол ютуқларига, халқаро тажрибига тўлиқ таянмади. Шунингдек бу ислохотлар шахс, давлат, жамият эҳтиёжлари ва мутахассисларни тайёрлашнинг амалдаги тизими ўртасидаги зиддиятларни бартараф этишни таъминламади.

— Шаҳар халқ таълими тизимида Миллий дастурни бажариш учун қандай вазифаларни ҳал этиш керак?

— Энг аввало, пойтахт ўқув муассасалари учун ўқитувчиларнинг етишмовчилиги, уларни ишга таллов асосида қабул қилиш имконияти йўқлиги таълим савиясига салбий таъсир кўрсатаётганлигини очиб айтиш керак. Чунки, бугунги кунда Тошкент шаҳри мактаблари учун 2,989 ўқитувчи керак бўлгани ҳолда олий ва ўрта махсус ўқув юртилари томонидан пойтахтга 500 ёш мутахассис юбориш режалаштирилган, ҳоло.

Миллий дастур асосида 12 йиллик таълим тизимига ўтишни таъминлаш ва болаларни 6 ёшдан умумтаълим мактабларига қабул қилиш учун шаҳарда қўшимча 2890 ўқитувчи керак бўлади. Бу бизнинг энг жиддий муаммоларимиздан биридир.

Уни ҳал қилиш маълум вақт талаб қилишни инобатга олган ҳолда шаҳар Халқ таълими бош бошқармаси янги 1997—1998 ўқув йилида мактабларни етишмаётган ўқитувчилар билан таъминлаш мақсадида тегишли вазирликлар билан пойтахт олий ўқув юртиларида

Эрамизгача бўлган 65 йилда таваллуд топиб, миллоднинг 8 йилида вафот этган Рим мутафаккири Флакк Горацій Квинт ўзидан катта мерос қолдирди. Унинг достонларида халқпарварлик, Ватан туйғуси, одамлар ўртасидаги дўстона алоқалар, одоб-ахлоқ масалалари ибратли даражада тараннум этилган. Биз унинг ўлмас ва боқий ижодидан фақат одоб-ахлоққа доирларидан бир шингилни сизнинг ҳукмингизга ҳавола этишга жазм этдик.

Илоҳий китобларда инсон шарафланган. До-нишмандлар ҳам ўз дил сўзларини одамларга бағишлаганлар. Горацій ҳам одамларни кўларга кўтарган, уларнинг фаолиятларига муносиб баҳо берган. «Одамлар, — деганди аллома, — эриша олмайдиган ҳеч нарса йўқ». Дарҳақиқат, одамларнинг қўли гул, босган изларидан дур унади. Назари тушган жой боққа айланади. Ақли заҳарни малҳамга,

тошни санъатга айлантиради. Мўъжизалар яратувчи ҳам инсон, тилси-

мотлар муаллифи ҳам одамдир. Ана шу табиат эркаси жуда кўп неъмат-

«Энг аччиқ дақиқаларда ҳам, — деганди аллома, — руҳингизни баланд тутишга ҳаракат қил». Руҳиятнинг яхшилигида ҳикмат мўл, соғлиққа ҳам фойда қилади, иш ҳам унумли бўлади.

Горацій ижодиди меҳнат таърифи катта ўрин тутди. Эътибор беринг-а: «Ҳаётда ҳеч нарса машаққатли меҳнатсиз қўлга киритил-

ланса, ёмонлик лаънатланган. Турмуш адолатли ҳакамдир. Бу жойда нописандлик кетмайди. Лоқайдлик панд беради. Шунингдек турмушнинг шунчалик нозик томонлари борки, уни ўлчайдиган ўлчамлар йўқ. Аммо одамзотга фаросат деган нозик таъб берилганки, ҳаттоки, ёшига қараб муносабатда бўлмаса ҳам панд еб қолиши мумкин. «Ҳамиша,

латиб иш тутса, олам гулистон. Одам эҳтиёткор бўлади, зийраклик қўшилса, тагин ҳам яхши. Шунда сенинг ишинг жойида бўлади. Одамлар эътиборига тушасан, обрўйинг ортиб, эл назарида бўласан. Энг асосийси, сенинг қалбинг тозаланади, дилинг покланади. «Орқангда айбларинг бўлмаса, — деганди аллома, — соф виждонлиқда шарофат, ҳосият мўлдир. Енгил нафас оласан, ҳаётинг тинч, турмушинг фаровон бўлади.

Умуман, Горацій ҳикматларининг ҳаётини, ибратли томонлари сероб, таъсирчанлиги кучлидир. Мана шу боисдан улар асрлардан бери инсоният маънавий дунёсига ўз таъсирини ўтказиб келмоқда.

Мусокул УСМОНОВ,
Тошкент Молия институтининг профессори.

Одобнома

БОСГАН ИЗЛАРИ ГУЛ

лар билан сийланганки, бариға муносибдир. Аммо ҳаёт ҳаёт бўлганлиги учун унинг ҳам қийин-чиликлари бор, қарама-қаршиликлари мавжуд. Лекин одам ҳеч қачон умидсизламасин экан. Шунинг учун Гораційнинг мана бу ҳикмати мағзини чақсак ёмон бўлмайди.

майди». «Захматсиз бахт бўлмайди...», «Соғлигингда югурмасанг, оғриганинга чоп-чоп қиласан».

Одамни ҳаётдаги ўрни ҳеч шубҳасиз катта дедик. Инсоннинг салоҳияти кўп нарсаларга қодир! У ўзининг ҳаётдаги мавқеи билан ё яхши, ёки ёмон деган ном олади. Яхшилиқ ардоқ-

— деганди Горацій, — ўзимизни ёшимизга муносиб тарзда тутайлик». «Ҳазаб, — деганди яна аллома, — бир оний ақлсизликдир».

«Беайб парвардигор», дейдилар, демек ҳар бир одамда қанақадир камчилик, нуқсон бўлиши мумкин. Ана шу камчилигини билиб, ундан хулоса чиқарса, ақл-фаросатли иш-

Бир танишим Грецияга бориб келди. Ҳол-аҳвол сўраб қизиқиб дедим:

— Греция қандай давлат экан? Ўзбекистонга ўхшашми ёки унданам гўзалми?

— Греция ҳам ўзига яраша гўзал давлат. Одамлари ҳам маданиятли, меҳмондўст. Кўчалари озода. Лекин дарахтлар жудаям кам, кўчалари тор экан.

Танишимнинг гапларини эшитиб ўзимча хурсанд бўлдим: — Ҳа, бизнинг юрт энг гўзал. Чунки шахримизнинг фалон бир кўчаси дарахтсиз экан деб бўлмайди. Ҳаммаёқ кўм-кўк, кўзни яшнатиб туради.

Показаник

ЁҒ ТУШСА ЯЛАГУДЕК БЎЛСА

Яқинда қариндошим иш билан Германияга бориб келди. Ундан ҳам сўраб-суриштира бошладим.

— Германия чиройли шаҳар экан, — деди у. — Ўйларни чиройли, дид билан қўрилган. Транспортлар ҳам озода, ўз вақтида юради, шунинг учун бўлса, керак сира тирбанд бўлмас экан. Ҳа, айтганча, кўчаларини айтмайсизми, шунақаям озодаки, ерда бир дон қоғоз учратмайсиз, чунки ҳар қадамингизга ахлат ташлайдиган идишлар қўйилган.

Унинг гапларини эшитиб ўйланиб қолдим. Дунё дегани шу шекилли. Пойтахтимизнинг кўркам, обод, кўкаламзор эканлигидан қувонамиз. Аммо шахримизнинг ҳамма мавзе ва кўчалари ёғ тушса ялағудек бўлиши учун нега ўзимиз озодаликка кам эътибор берамиз, кўчага сигарета қолдиргани ташлаганга танбех бермаймиз. Муаммонинг иккинчи томони бизнинг шундай гўзал шахримизда ахлат идишларнинг етарли эмаслигидир. Баъзи бир бекатларда турсангиз чиқинди ташлайдиган идиш тополмай қоласиз. Ерга ташлаб десангиз, нуқолай, топ-тоза қилиб супуриб қўйилган-да. Масалан, ота-онаси олиб берган музқаймоқни еб бўлганидан кейин ахлат челақ тополмас, бола музқаймоқ қоғозини қаерга ташлайди? Ота-онаси чўнтагига ёки сумкасига солиб кетолмайди-ку. Охир-оқибатда мажбур бўлади топ-тоза ерга ташлашга. Бу ҳол фарошларимизга беҳурматлик ва маданиятсизлик-ку.

Яқинда оиламиз билан Мўқимий номли театрда бордик. Томоша бошланганидан ярим соат олдин бориб қолибмиз. Эрмек учун музқаймоқ олдик. Театр ташқарисида албатта. Музқаймоқни еб бўлгандан сўнг қани энди ахлат идиш топилса. Охири мен қоғозларни йиғдим-да театр биносининг орқасига ўтдим. Не кўз билан кўрайки, ерда музқаймоқ қоғозлари уюлиб ётарди.

Яқинда ойнаи жаҳонда японлар ишлаб чиқарган чикинди йиғувчи машинани кўрсатишди. Ўзи ихчамгина экан, юриб кетаётган йўлида ерда ётган майда-чўйда нарсаларни йиғиб кетаяпти. Бизда ҳам шундай машина ўйлаб топишсин демоқчи эмасман, аммо кўчаларимизда ахлат идишлар кўпроқ бўлса, балки ерда сигарета қолдиқлари, ҳар хил чикинди қоғозларни учратмасмидик?

Дилором ДАВРОН қизи.

«Шарқ гули» ҳиссасдорлик жамияти махсуслотларида бўлган талаб йилдан-йилга ортиб бормоқда. Бунга ҳисобга олган қорхона жамоаси махсуслот турлари ва сифатини ошириб бориш йўлида астойдил меҳнат қилмоқда.

СУРАТДА: жамиятнинг поп-цехи тикувчиси Мунираҳон Икромовани иш устида кўриб турибсиз. Рустам Шарипов олган суратлар.

ХАРИТАШУНОСЛИК ИСТИҚБОЛЛАРИ

Хариташунослик борасидаги янгиликлар хусусида Тошкент Давлат университети география факультетининг геодезия, картография ва кадастр кафедрасининг профессори Турғунбой Мирзаалиев билан суҳбатлашдик.

— Ўзбекистон ўз миллий истиқлолини қўлга киритган, картография соҳасида талайгина ўзгаришлар рўй бермоқда, — дейди Турғунбой Мирзаалиев. — Илгарили бизнинг кафедра геодезия, картография кафедраси деб аталар эди. Харита тузишда жойнинг ўсимликлар дунёсини, тупроғини ҳам билиш, баҳолаш керак. Ҳозир бу билан боғлиқ муаммолар кўпайди. Шу-нинг учун кафедрамизнинг номланишига «кадастр» атамасини қўшдик. Марказий Осиё бўйича фақатгина бизда геодезия, картография ва ка-

дастр кафедраси бор. Илгари мутахассислар Москва ва бошқа шаҳарлардан келар эди. Эндликда кафедрада уч йилдан бери муҳандис-картограф мутахассислиги бўйича кадрлар тайёрланмоқда.

Яқин ўтган вақтдан бери Ўзбекистоннинг сиёсий харитаси, экологик харита, табиий география харитаси, умумгеографик харита, умумиқтисодий харита, иқлим харитаси ҳамда Марказий Осиё ва Қозғоғистоннинг табиий географик харитаси тайёрланмоқда. Яқин орада аҳолишунослик харитаси ҳам чиқади.

1980-81 йилларда Ўзбе-

Наргиза ПИРНАЗАРОВА.

Ҳамза туманидаги «Фаргона йўли» кўчасида жойлашган «Улфат» озиқ-овқат магазинида бир неча хилдаги нон махсуслотлари ҳам сотилади.

Пештахтада турган 20 сўмлик булка нонлар қўрунниданок сифатсиз, жуда лоқайдлик билан тайёрланганлиги сезиларди. Шунинг учунми, биз дўконга кирганимизга анча вақт бўлса-да, бу нонни даярли ҳеч қим сотиб олмадик. Аслида дўкон харидорлар билан гавжум эди.

— Бундай сифатсиз нонни чиқариш ҳам увол, ҳам зарарку, — дейди харидорлардан бири қўйиниб. — Ноннинг исроф бўлишига унинг сифатсиз эканлиги ҳам сабаб эмасми? Узингиз айтинг, мана шу аччиқ, буришган, ярми хом нонни сотиб олган харидор новвой ҳақида нима дейди?

Харидорлар билан пештахта ёнидаги суҳбатимиз анча давом этди. Очинини айтиш керак, уларнинг ҳар бири бундай нонларни ёлган лоқайд ва нуноқ новвойларга ўзарининг таъна-ю гинага тула сўзларини етказишимизни сўра-

шарди.

— Биз асосан 1-нон ишлаб чиқариш қорхонасининг махсуслотларини оламиз, — дея суҳбатга қўшилди дўкон сотувчиси. — Албатта, нон сифатли бўлса, пештахтада узоқ туриб қолмайди, тезда сотилади. Си-

Муносабат

АЙБ — БУҒДОЙДАМИ?

фатсиз нонларни сотиб, харидорлар эътирозини эшитиш бизга ҳам нуқолай.

— Мана бу қотган булка нонларни нима қиласизлар?

— Қорхонага қайтариб юборамиз. Нон қорхонасининг ишчилари, қолаверса, технологлар, қорхона раҳбарлари махсуслот сифатидан бохабар бўлишлари керак.

Ҳўрандалар мамнун бўлса бўлди бизга.

Бўрибой Аҳмедов

АМИР
ТЕМУР

Соҳибқирон Амир Темур ҳақида бирон асар битиш жуда мушкул иш. Марказий Осиё халқларининг иқтисодий, сиёсий ва маънавий таракқиётига улкан ҳисса қўшган улуг давлат арбоби, беназир саркарда, фан ва маданият ҳомийси, саркарда сифатида ҳам, шахс сифатида ҳам, султон сифатида ҳам бетакрор иктидор соҳиби бўлган Амир Темур ҳақида тарихда жуда кўп битиклар бор. Дастлаб ана шу китобларни ўрганиш, Фарбу Шарқдаги соҳибқирон қолдирган меросини синчилик қўздан кечириш зарур. Ана шунда соҳибқирон Амир Темур яшаган шиддатли даврни, унинг юришларидан кўзда тутилган мақсадларни тасаввур этиш, ҳис қилиш мумкин бўлади. Бўрибой Аҳмедов ўз китобидаги муқаддимда Темур шахсини улугловчи, унга ҳолис баҳо берувчи асарлар ҳақида сўзлар экан, у италийлик католик черковининг ро-

ЎТТИЗ ЙИЛЛИК ОРЗУ

Адиблар, соҳиби илмлар кўплаб асарлар яратадилар. Бу табиий, чунки ҳар бир соҳанинг истеъдодли вакили кўпроқ яратишни ўйлайди. Лекин шу асарлар орасида айримлари бўладики, у муаллифнинг номини барчага маълум ва машҳур қилади. Шу асар устида адиб йиллаб ишлайди, бутун умрини беради, қалбини фидо этади. Абдулла Қодирий номидаги Ўзбекистон Давлат мукофотида тақдим этилган академик Бўрибой Аҳмедовнинг «Амир Темур» тарихий романи ана шундай асарлар сирасига қиради.

ҳиби Иоаннинг 1403 йилда ёзган «Темурбек ва унинг саройига оид хотиралар» китобини, инглиз адибаси Хилда Хукэмнинг «Жаҳонгир Темур» асарини тилга олади. Айни пайтда фарблик машҳур тарихчилар Эдуард Гиббон, Хаммер-Пургиштал, Фридрих Шлоссер, Макс Мюллер, Люсьен Керен, Жан Поль Ру, Беатриса Манз, Жон Вудс, Харольд Ламб, Ханс Робертс Рермерларнинг ҳам йирик тадқиқотлари борлигини, улар Абдураззоқ Самарқандий, Хофиз Абури, Нисомиддин Шомий, Шарафиддин Али Яздий, Гийсиддин Али, Мирзо Муҳаммад Ҳайдар, Хондамир, Ибн Исфандиёр каби тарихчиларнинг китоблари, сайёҳлар Ибн Баттута, Плако Карпин, Клавио, Ибн Халдулларнинг эсдаликларидан унумли фойдаланганликларини қайд этади. Бизда эса узоқ йиллар Темур номи қатағон қилинганидан таассуфланамиз.

Бўрибой Аҳмедовнинг китоби нимаси билан аҳамиятли? Ўшбу китоб аввало юртимиз истиклолга эришгандан кейин соҳибқирон ҳақида яратилган

энг йирик дастлабки асардир. Асарнинг яна бир аҳамияти муаллиф тарихимизнинг энг нурли давралидан бири саналган Темурийлар ҳукмронлиги йилларини чуқур ҳурмат, эҳтиром билан тасвирлайди, иккинчидан тарихий ҳужжатларни бадий руҳда тўлақонли ифода-лашга эришади.

Романи ўқиб чиққан киши худди ўша Темур даврида юргандек, унинг машваратларида иштирок этаётгандек, соҳибқироннинг буюк бунёдкорлик ишларида қатнашаётгандек ҳис қилади ўзини. Бу ҳам муаллиф ўз зиммасидаги масъулиятни чуқур ҳис этганидан нишондир.

Бўрибой Аҳмедовнинг «Ўзбек улуси», «Ўрта Осиё халқлари тарихи манбалари», «Мирзо Улуғбек», «Тарихдан сабоқлар» сингари ўнлаб китоблари бор. Хусусан «Мирзо Улуғбек» бадмаси атоқли олимизнинг кенг қўламли, билимдон тарихчи, қалами ҳассос ижодкор эканлигининг исботи бўлган эди. «Амир Темур» тарихий романи ана шу фидокорона меҳнатларининг давоми сифатида, янги маҳсули сифатида дунёга келди ва

дарҳол тилга тушди. Халқимизнинг ажойиб фарзанди ҳақидаги бор ҳақиқатни билиш истаги юртдошларимизни ўшбу китобга бўлган иштиёқини оширди, айни пайтда қаноатлантирди ҳам.

Китобнинг яна бир қимматли томони, ундаги «Абадиятга дахлдор» («Сўнгги сўз»), «Амир Темурнинг ҳаёти ва ижтимоий-сиёсий фаолияти солномаси», «Изоҳлар» каби бўлимларнинг борлигидир. Сўнгги сўзда муаллиф Амир Темур ҳақидаги қўл-лэмалар, соҳибқироннинг ёзишмалари хусусида батафсил сўз юритади. Бу романнинг яратилиш тарихи ҳақида ўзига хос ҳикоя ҳамдир. Солномада соҳибқирон ҳаётининг барча қирралари қамраб олинади. Изоҳлари ҳам ўзига хос лугат, манба деб атагимиз келади. Уларда романдаги учрайдиган тушунилиш кийин бўлган сўзлар, ибораларнинг асл мазмунини шарҳланади.

Бўрибой Аҳмедов «Амир Темур» романи устида 1957 йилдан иш бошлагани бир суҳбатимизда айтган эдилар. Ўша даврда юракда ғунча туккан

орзу орадан чорак аср ўтиб рўёбга чиқди.

— «Амир Темур» романимни бошлаганимча, — дегандилар роман муаллифи — «Хиротнинг жуғрофий ҳолати» асарини яратдим, Мирзо Улуғбек ҳақидаги тўпламни тайёрлашда қатнашдим. «XV асрнинг биринчи ярмида Мовароуннахрнинг ижтимоий — сиёсий аҳволи» номли катта мақола ёздим. «Ўрта Осиёнинг Темур, Шохрух, Улуғбек даврида Олтин ўрда ва Мўғлистон билан муносабатлари» мақолам, «Хондамир» рисолам чоп этилди. Бу ишларимнинг ҳаммаси йирик асар яратишда менга асқотди. Қисқаси «Амир Темур» романи 30 йиллик меҳнатнинг мевасидир.

Роман, ўз-ўзидан маълумки, ниҳоятда катта даврни ўз ичига қамраб олган. Унда тайёрланган материалларни айтмасак ҳам салмоғини тасаввур этишимиз мумкин.

«Амир Темур» романи шубҳасиз, маданий ҳаётимизда катта воқеа бўлди.

Темур УБАЙДУЛЛО.

НАЗМ

ҲАЁТ КҲҲҲ

Ҳаётимиз кўри эрур тўй,
Тўй — воқеа етган кун демек.
Қўйиладди бутун буйга буй,
Ешлар ҳусни тўйга чин беэа!
Қуёв — шашмоқ,
Келин — саркомат,
Ярашбди, тенг ўссин улар,
Ҳамшиалик ёр бўлсин омад!
Омад келса толе ҳам қулар!
Бир жуфт фарзанд — ўй қўнғирон —
Бўлиб бунда таратсинлар сас.
Ҳеч ўчмасин ҳаёт чироғи,
Яшамокка сўнамсин ҳавас!
Аччиқ ўтса орада гоҳи,
Шакаробга қўшиб ютилсин.
Бедор тунлар ҳуш висол чоғи,
Ишдан бўлак дард унутилсин!
Эру хотин — қўша аргимчоқ,
Ҳаёт юкин тортар эмиш тенг.
Келиннинг йули бўлсин оқ,
Қуёвнинг манзил йули кенг.
Икковлашиб ҳаёт йўлидан,
Ўта берсин асло қўқилмай.
Тўшмасин ҳеч омад қўлдан,
Яшасинлар ҳарат не билмай!
Осмон тиник,
Ер дудсиз бўлсин,
Қўнғилари қўзғудек бегард.
Мухаббати жудасиз бўлсин,
Аримасин фақат севги — дард!
Шу бир дарда бўлиб мубола,
Бир умрга ёниб-қўйсинлар.
Яшасинлар мангу жуфт-халол,
Бизларни ҳам суёб қўйсинлар!

АЙТИШУВ

КЕЛИН ТОМОН:

Қизлар келин даврга,
Қўйлашайлик ёр-ёр.
Келинпоша ҳақида
Сўйлашайлик ёр-ёр.

Тўй келинга ярашиқ,
Тўйи тўқин ёр-ёр.
Бахти бор, йўқдир сира
Қалбда ўқинч ёр-ёр.
Қуёв почча ўзлари,
Ошиқ бўлган ёр-ёр.
Иккиси тенг севшиб,
Бахти қўлган ёр-ёр.
Тўйларда тилақлар
Бўлсин мўл-қўл ёр-ёр.
Неки яхши, десангиз,
Сўзсиз қабул ёр-ёр.
Келинпошо дили пок
Ширин қалом ёр-ёр.
Қуёв почча томонга
Келинсалом, ёр-ёр.

ҚУЁВ ТОМОН:

Келинпоша саломин
Қабул қилдик ёр-ёр.
Сизлар айтган қўшиқдан
Мамун бўлдик ёр-ёр.
Уйимизнинг гули сиз
Бекасиз ёр-ёр.
Ошиқ қуёв қалбининг
Эгасиз ёр-ёр.
Шу уй; шу ёруғ ҳовли
Сизникидир ёр-ёр.
Сиз дамаган таъмили чой
Бизникидир ёр-ёр.
Сизни бунда етаклаб,
Бахт келтирди ёр-ёр.
Қуёв билан сиз ётган
Аҳд келтирди ёр-ёр.
Аҳд вафо ёр бўлинг,
Лафзи ҳалол ёр-ёр.
Иккинчида битта бахт,
Еркин иқбол ёр-ёр.

САЙЕР.

Давр тақозоси билан бўлса керак ҳозирги замонда кўпчилик ўз вақтини ёпиқ биноларда ўтказишди. Шундай экан, энг аввал одамлар яшайдиган, ўқийдиган ёки ишлайдиган ерлардаги микроклимнинг яхши бўлишига эътибор бериш лозим. Микроклим деганда маълум бир жойдаги об-ҳавонинг эътиборда тутамиз.

Қуёв радиацияси натижасида инсон яшайдиган ва хизмат қиладиган бинолар ҳароратининг юқори бўлиши маълум кийинчиликларга сабаб бўлади. Хўш, мана шу ноқулай омиллардан қутулиш мумкинми? Ҳа, мумкин. Аввало турар жойларни, корхоналар жойлашган зоналарни кўламазорлаштириш шу ердаги иқлимнинг сезиларли яхшиланишига, ҳароратининг камида 5-10 даражага пайсишига олиб келади. Айримлар бу борада кондиционерлардан фойдаланадилар. Тўғри,

МУАММО

САРАТОН
ЖАЗИРАМАСИ
ҲИСОБГА
ОПИНСА

кондиционерлар уй ҳароратини сезиларли пайсирий бериши мумкин. Лекин бир йўла ҳамма биного кондиционер ўрнатиб бўлмайди, иккинчидан, уларнинг ишлаши учун кўп электр қуввати лозим. «Табиий кондиционерлар», яъни манзарали ва мевали дарактлар ҳароратни пайсирийбгина қолмай, ҳавони зарарли моддалардан ва чангдан ҳам тазалайдилар. Ёз кунлари шаҳар ва туман марказларидаги кўламазор хийобонлар гавжум бўлишининг сабаби ҳам мана шундандир. Халқимизда «Агарда уй солмоқчи бўлсанг, олдин даракт ўтказ» деган гап бежиз пайдо бўлмаган.

Кўпчилик биноларимиз ўздаги коммунал қулайликлар билан кишини қувонтиради. Лекин уларга юқори ҳароратга чидамлилиги нукта назардан қараганимизда лойиҳачилар ва бинокорлар масаланинг бу томонига етарлича эътибор бермаётганлар чоғи. Бундай нуқсонларни кўпича панелли ёки бетонли монолит уйларида яққол кўриш мумкин. Агарда мана шу биноларнинг қуёв тушадиган томонига мизратерлар экилиб, муҳофаза қилинса айни

муддао бўлар эди. Мутахассислар юқори ҳароратга чидамсиз уйларида микроклимни бир қадар яхшилаш мақсадида ёз фаслида уйлари иситадиган батареялардан совуқ сув ўтказиб қўйиш қўтилган натижа беришини исботлаганлар. Бунда уй ҳавоси ҳароратининг ўртача 4-8 даража пасайишига эришиш мумкин. Сўнгги вақтларда ромларнинг ташқари томонидан ўрнатилган қуёшдан сақловчи мосламалар (жалюзлар), соябонлардан фойдаланиш ҳам яхши самаралар бермоқда.

Якка ҳўжалик эгалари биноларнинг қуёв нури тушадиган томонига ўралиб ўсадиган гуллардан эксалар, бошқача қилиб айтганда деворга «қўқ либос» кийдирилсалар, уй деворларининг қаттиқ қизиб кетишидан сақлаган бўлардилар. Буларга қўшимча ариқларда сувларнинг оқиб туриши, яқин атрофга фавворалар ўрнатиш шу ердаги об-ҳавонинг яхшиланишига олиб келади.

Қурилиш ташкилотлари раҳбарлари биноларнинг юқори ҳароратга чидамлилигини оширишда минг йиллик тарихга эга бўлган меъморчилигимиз намуналаридан фойдалансалар қани эди. Масалан, сингли бинолар ўзининг енгиллиги, зилилга чидамлилиги билан бирга уй ичига ташқаридан юқори ҳароратни кам ўтказар экан. Бу уйларида ойна ромларнинг ички деворига эса қуёшдан сақловчи мосламаларни ташқи деворга ўрнатилиши ҳам юқори ҳароратни ўтказмаслик мақсадида қилинган. Мана шу тарзда қурилган уйлар деворларининг қалинлиги ўртача 60-80 сантиметр, қуёшга қараган томонда эса бундан ҳам қалин бўлиши бежиз эмас. Кўпчилик панелли уйлар деворларининг қалинлиги 30-40 сантиметрдан ортқ эмас. Бу билан панелли кўп қаватли биноларни ёмон демокчи эмасмиз. Фақат бу борада бизнинг иссиқ иқлим шароитимизни эътиборга олиш фойдали.

Бинолар томонинг тузилишида иқлимимизнинг ўзига хослиги мўҳим аҳамиятга эга. Айни пайтда осмонўпар бинолар томларини битум қўйиб ёпиш одат тусига киргани таажжубланарли. Чунки қуёв нурунинг 99 фоизини ўзига сингдириб, 80-90 даражага қадар қизиши натижасида юқори қаватдаги уйлarning ўта исб кетиши ёки ёз давомида битум эриб тўлларнинг қуриши ҳисобига томонинг тез ишдан чиқиши катта моддий зиён келтириши мумкин. Умуман, бизнинг шароитда томларни қуёв нуруни яхши қайтарадиган, узоқ вақтга чидайдиган алюмин бўёқда бўяш ҳар тарафлама фойдали.

Абдуваҳоб ТОҲИРИЙ,
Тошкент шифокорлар малакасини
ошириш институти соғлом турмуш
тарзи кафедрасининг катта ўқитувчиси.

Талаба-97

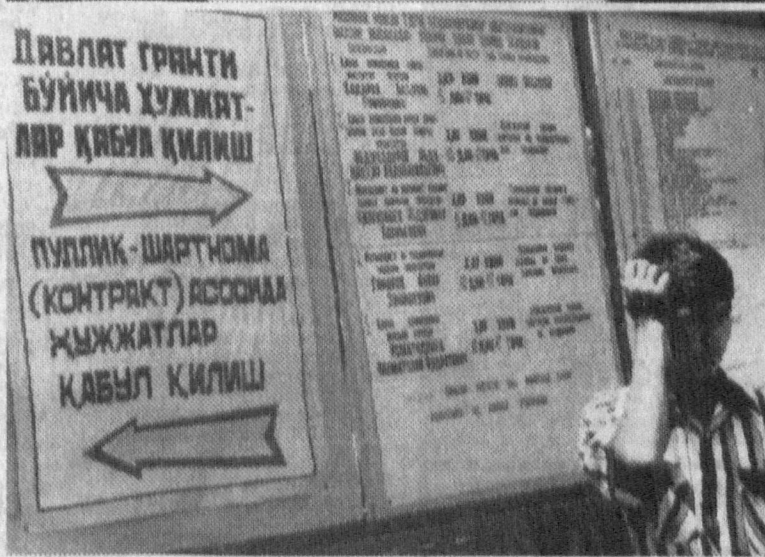
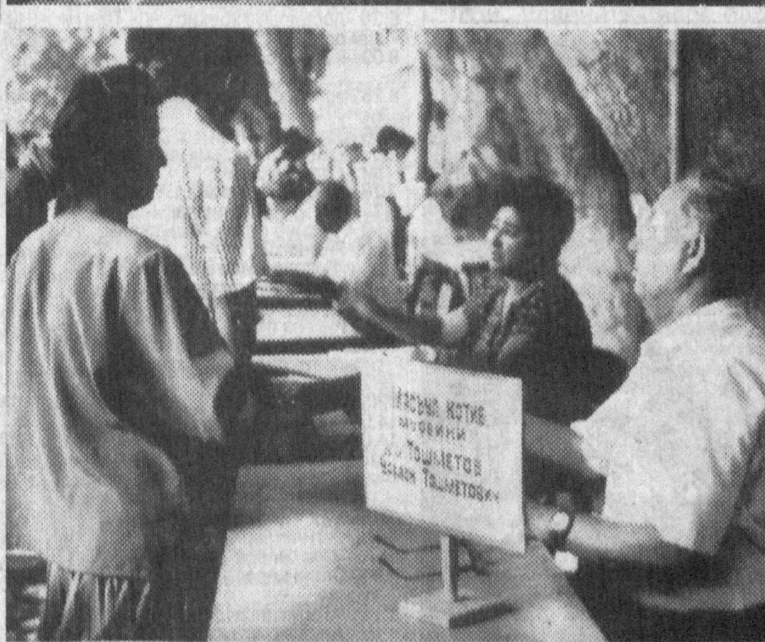
ҲАЯЖОНПИ
ДАМЛАР

Вазирлар Маҳкамасининг «1997/98 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий ўқув юртиларига қабул тўғрисида»ги қарори юқори малакали мутахассислар тайёрлашда олий таълим даргоҳларининг масъулиятини янада ошириш билан бирга уларнинг иш тизимини бирмунча тақомиллаштирди.

Эндиликда ёшлар касб-хўна танлашга жуда жиддий эътибор билан ёндашадилар. Қарорда белгилангандек ҳозирда олий ўқув юртиларига кирувчиларнинг айримлари давлат грантлари асосида, айримлари эса тўлов-контракт усули асосида мутахассисликни эгаллаш мақсадида тест синовларига тайёргарлик кўришмоқда.

Сиз суратларда қўриб турган лаҳзалар Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтида олинган. Муаллимлик касбини азал-азалдан улуғлаб келган халқимиз бугунги кунда ҳам бу соҳанинг эгаси бўлишни юксак шараф деб билмоқда. Шу боисдан институт ҳовлиси айни дамларда келажакда ўқитувчи бўлиш орузида юрган ёшлар билан гавжум. Уларнинг ҳар бири нақадар масъулиятли палла бўсағасида турганликларини яхши тушунишади. Зеро, улар келажакда буюк бўлган юртимиз эгаларини ватанга муҳаббат, элга содиқлик, қўша қадриятларимизга ҳурмат руҳида тарбиялашлари зарур.

Мурод РАҲИМОВ,
Рашид Галиев олган
суратлар.

Африка қитъасидаги Фил суяги қирғоғи яқинида денгизнинг унчалик чуқур бўлмаган жойида, гаввослар чўккан кемада тирик жонлар борлиги ҳақида хабар беришганида маҳаллий маъмурлар бунга ишонмади.

Негаки, кема 1986 йилнинг 23 июнида чўкиб кетган ва 14 нафар денгизчининг ҳалок бўлгани рўйхатга киритилган эди. Мутахассислар кеманинг остки қисмида ҳаво сақланиб қолганига ва денгизчилар 10 йил мобайнида шу ҳаводан на-

фас олганликларини ҳатто тасаввур ҳам қилолмасдилар. Улар шунингдек, етарли микдорда консерва ва ичимлик суви борлигини ҳам билмасдилар. — Бу кишиларни кутқаришнинг ўзи ҳақиқий мўъжиза бўлди, — деди Гранд Бассам (Фил суяги

қирғоғи) денгиз бошқармаси вакили Л. Паринс. — Улар кема тубида қамалиб қолди, у ердан чиқа олмагилар. Гарчи денгиз унчалик чуқур бўлмаса ҳам, уларда юқорига сузиб чиқиш имкони бўлмаган.

Теплоход ҳақиқий сув ости батискафига айланган. Сув ости асирлари учун вақт ҳиссиётини йўқотиб қўйган эди. Гаввослар улар ҳақида денгиз бошқармасига хабар бергач, ичкарига сузиб кириб,

у ерда бир гуруҳ ақлдан озган кишиларга дуч келишган.

14 нафар сув ости асирлари юқорига олиб чиқилди. Қоқ суякка айланган денгизчилар руҳий касалликка чалинган эдилар. 11 денгизчи-

ни шифохонага махсус бўлимга, уч нафарини эса руҳий касалликлар шифохонасига ётқизишга тўғри келди. Кема остига биринчи бўлиб шўнғиган гаввос Амадоу Вали мухбирларга қоқ суяк бўлиб қолган денгизчиларга кўзи тушиб ваҳимада қолганлигини гапириб берди. «Улар билан гаплашмоқчи бўлганда бирортаси ҳам сўз-лолмади, — деди у. — Мен фақат, хириллаган, увиллаган

ва инграган товушларни эшитдим ҳолос. Улар ҳатто бир-бирлари билан ҳам гаплашолмас эдилар». Шифокорлар ҳам кутқарилган денгизчиларни тилга кирита олмадилар. Балки узоқ давом этадиган муолажадан кейингина сув ости асирлари ўзларига келиб қолишар.

Моҳира КАРИМОВА
тайёрлади.

Бош муҳаррир Эркин Эрназаров

ЧҲҲККАН КЕМА
БАНДИЛАРИ

Ажойиботлар

ТИЖОРAT
ХАБАРЛАРИ
ВА ЭЪЛОНЛАРДИҚҚАТ,
АНГИЛИК!

Ўзбекистон Республикаси Халқ банкнинг сўм пластик карточкаси муомалага чиқарилди.

Сиз «талаб қилиб олгунча» омонати бўйича электрон пластик карточкасига эга бўлиб, қимматли вақтингизни тежашга, пул маблағларингизнинг дахлсизлиги ва кўпайишига ҳамда барча товарларни харид қилишда ўзингизга қулай шaroитлар яратган бўласиз. Бу омонат бўйича ҳисоб varaқасини очиб учун Тошкент шаҳар Мирзо Улугбек ва Миробод тумани Халқ банки бўлимлариға мурожаат қилишингиз мумкин.

Кўшимча маълумотлар учун телефонлар: 45-66-43, 78-53-63. Тошкент шаҳар Халқ банки бошқармаси

ҚАДРЛИ ҚИЗЛАР!

Агар Сиз чиройли ва хушбичим либосга эга бўлишни хоҳласангиз ва модельер-конструкторлик ихтисослигини эгалламоқчи бўлсангиз имконият даражасидаги ҳақ тўлаш билан 9 ойлик ўқиш учун **ЕНГЛ САНОАТНИНГ РЕСПУБЛИКА ХУНАР ЛИЦЕЙИГА** марҳамат қилинг.

Бунда бадий каштачиликка ўқиш бепулдир. Агар сиз тикувчилик касбини эгалламоқчи бўлсангиз **ЕНГЛ САНОАТНИНГ РЕСПУБЛИКА ХУНАР ЛИЦЕЙИ**

Сизни танлов асосидаги бепул икки йиллик ўқувга тақлиф этади.

9-синфин битирган қизлар қабул қилинади.

9-синфин битирганлар икки йил ўқийдилар, улар ойига 1375 сўмдан то 1706 сўмгача стипендия билан таъминланадилар.

Лицейимиз битирувчилари ўқитилган хунарлари бўйича юксак тоифа малакаси берилган аттестат оладилар, улар кооперативларга, ижара, хўжалик ҳисобидиға ва қўшма корхоналарга ишга жойлашиш им-

кониятига эга бўладилар. Лицейга кириш чоғида Сиз қуйидаги хужжатларни топширишингиз керак:

1. Лицей бош директори номига ариза.

2. Туғилганлик тўғрисида гувоҳнома.

3. Маълумот тўғрисида шаҳодатнома.

4. Турар жойдан маълумотнома, 3x4 ўлчамда 6 та фотосурат.

5. Ушбу хунарни ўқиш бўйича яроқли эканлиги тўғрисида тиббиёт маълумотнома (№ 086/У шаклида).

Бизнинг манзилимиз: Тошкент шаҳри Мирзиёлов кўчаси, 68.

Автобуслар: 38, 58, 67. Троллейбуслар: 13, 16, «Бобур номидаги бог» бекати. Мўлжал Низомий номидаги педагогика институти.

Телефонлар: 55-78-28, 55-77-08.

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

ЮНУС РАЖАВИЙ НОМИЛ ТОШКЕНТ ПЕДАГОГИКА БИЛИМ ЮРТИ

1997/98 ўқув йили учун

Танлов асосида 9-синф негизида 0303 «Жисмоний тарбия» ва 0305 «Музыка тарбияси» мутахассисликлари бўйича

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Ўқишга кирувчиларнинг хужжатлари 1997 йил 20 июндан 25 июлгача қабул қилинади.

Қабул учун қуйидаги хужжатлар қабул қилинади:

1. Директор номига ариза.

2. 9-синфин битирганлиги тўғрисидаги шаҳодатнома (асл нусха).

3. Соғлиғи ҳақидаги маълумотнома (086 шаклида).

4. 3x4 ўлчамда 6 та фотосурат.

Манзилимиз:

Чилонзор, 17-мавзё, И. Франко кўчаси, 38-«А» уй.

Телефон: 76-08-10.

Метро «Чилонзор».

ПАКЕТЧАЛАРДА ОМАД!
БОЙИШГА ИМКОНИЯТ!

«ИНВАЙТ» ва «ЭЛИС», сотиб олинг, сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг!

«Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«ЭЛИС» ўйини 10 та бўли пачетчаси билан «Инвайт» ўйини 10 та бўли пачетчаси билан қўйиб, «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«Инвайт» ва «ЭЛИС» та сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг! «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«Инвайт» ва «ЭЛИС» та сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг! «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«Инвайт» ва «ЭЛИС» та сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг! «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«Инвайт» ва «ЭЛИС» та сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг! «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«Инвайт» ва «ЭЛИС» та сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг! «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«Инвайт» ва «ЭЛИС» та сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг! «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«Инвайт» ва «ЭЛИС» та сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг! «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«Инвайт» ва «ЭЛИС» та сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг! «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«Инвайт» ва «ЭЛИС» та сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг! «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«Инвайт» ва «ЭЛИС» та сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг! «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«Инвайт» ва «ЭЛИС» та сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг! «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

«Инвайт» ва «ЭЛИС» та сув қўшиғи ва ўйинимизда иштирок этинг! «Инвайт-Приз» ўйини бошланади! 15 августда биринчи ўйин!

ДУШАНБА, 28

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонги дам олиш дастури.

8.00—8.30 «Афғанона».

8.30 «Жаҳон киноси юлдузлари».

8.50 «Дунё — болалар нигоҳида».

9.30 «Кетмас давлат берсин».

10.00 Янгиликлар.

10.05 Болалар учун фильм. «Бембининг ёшчилиги».

11.10 «Илим ўзликни билмакдир».

12.00 «Гурутга келиб».

12.30 «Ҳазратхон ёшчилиги».

12.30 «Гурутга келиб».

14.00 Янгиликлар.

14.05—14.55 Мерос. «Кубро».

14.55 «Бадий-публицистик кўрсатув».

17.55 Кўрсатувлар тартиби.

18.00 Янгиликлар.

18.10 «Койилмақом Гоша».

18.15 «Ҳақиқат».

18.20 «Ҳақиқат».

18.25 «Ҳақиқат».

18.30 «Ҳақиқат».

18.35 «Ҳақиқат».

18.40 «Ҳақиқат».

18.45 «Ҳақиқат».

18.50 «Ҳақиқат».

18.55 «Ҳақиқат».

19.00 «Ҳақиқат».

19.05 «Ҳақиқат».

19.10 «Ҳақиқат».

19.15 «Ҳақиқат».

19.20 «Ҳақиқат».

19.25 «Ҳақиқат».

19.30 «Ҳақиқат».

19.35 «Ҳақиқат».

19.40 «Ҳақиқат».

19.45 «Ҳақиқат».

19.50 «Ҳақиқат».

19.55 «Ҳақиқат».

20.00 «Ҳақиқат».

20.05 «Ҳақиқат».

20.10 «Ҳақиқат».

20.15 «Ҳақиқат».

20.20 «Ҳақиқат».

20.25 «Ҳақиқат».

20.30 «Ҳақиқат».

20.35 «Ҳақиқат».

20.40 «Ҳақиқат».

20.45 «Ҳақиқат».

20.50 «Ҳақиқат».

20.55 «Ҳақиқат».

21.00 «Ҳақиқат».

21.05 «Ҳақиқат».

21.10 «Ҳақиқат».

21.15 «Ҳақиқат».

21.20 «Ҳақиқат».

21.25 «Ҳақиқат».

21.30 «Ҳақиқат».

21.35 «Ҳақиқат».

21.40 «Ҳақиқат».

21.45 «Ҳақиқат».

21.50 «Ҳақиқат».

21.55 «Ҳақиқат».

22.00 «Ҳақиқат».

22.05 «Ҳақиқат».

22.10 «Ҳақиқат».

22.15 «Ҳақиқат».

ДУШАНБА, 28

21.05 «Киноингоҳ».

22.00 «Акс».

22.05 «Акс».

22.10 «Акс».

22.15 «Акс».

22.20 «Акс».

22.25 «Акс».

22.30 «Акс».

22.35 «Акс».

22.40 «Акс».

22.45 «Акс».

22.50 «Акс».

22.55 «Акс».

23.00 «Акс».

23.05 «Акс».

23.10 «Акс».

23.15 «Акс».

23.20 «Акс».

23.25 «Акс».

23.30 «Акс».

23.35 «Акс».

23.40 «Акс».

23.45 «Акс».

23.50 «Акс».

23.55 «Акс».

24.00 «Акс».

24.05 «Акс».

24.10 «Акс».

24.15 «Акс».

24.20 «Акс».

24.25 «Акс».

24.30 «Акс».

24.35 «Акс».

24.40 «Акс».

24.45 «Акс».

24.50 «Акс».

24.55 «Акс».

25.00 «Акс».

25.05 «Акс».

25.10 «Акс».

25.15 «Акс».

25.20 «Акс».

25.25 «Акс».

25.30 «Акс».

25.35 «Акс».

25.40 «Акс».

25.45 «Акс».

25.50 «Акс».

25.55 «Акс».

26.00 «Акс».

26.05 «Акс».

26.10 «Акс».

26.15 «Акс».

26.20 «Акс».

26.25 «Акс».

26.30 «Акс».

26.35 «Акс».

26.40 «Акс».

26.45 «Акс».

26.50 «Акс».

26.55 «Акс».

27.00 «Акс».

27.05 «Акс».

27.10 «Акс».

27.15 «Акс».

27.20 «Акс».

ДУШАНБА, 28

23.00 «Шарқ тароналари».

23.05 «Шарқ тароналари».

23.10 «Шарқ тароналари».

23.15 «Шарқ тароналари».

23.20 «Шарқ тароналари».

23.25 «Шарқ тароналари».

23.30 «Шарқ тароналари».

23.35 «Шарқ тароналари».

23.40 «Шарқ тароналари».

23.45 «Шарқ тароналари».

23.50 «Шарқ тароналари».

23.55 «Шарқ тароналари».

24.00 «Шарқ тароналари».

24.05 «Шарқ тароналари».

24.10 «Шарқ тароналари».

24.15 «Шарқ тароналари».

24.20 «Шарқ тароналари».

24.25 «Шарқ тароналари».

24.30 «Шарқ тароналари».

24.35 «Шарқ тароналари».

24.40 «Шарқ тароналари».

24.45 «Шарқ тароналари».

24.50 «Шарқ тароналари».

24.55 «Шарқ тароналари».

25.00 «Шарқ тароналари».

25.05 «Шарқ тароналари».

25.10 «Шарқ тароналари».

25.15 «Шарқ тароналари».

25.20 «Шарқ тароналари».

25.25 «Шарқ тароналари».

25.30 «Шарқ тароналари».

25.35 «Шарқ тароналари».

25.40 «Шарқ тароналари».

25.45 «Шарқ тароналари».

25.50 «Шарқ тароналари».